

OBREDI VELIKEGA TEDNA

VELIKONOČNI ČAS

- Velikonočni čas se prične opolnoči na Velikonočni ponedeljek in kot osmina (1. del Velikonočnega časa) traja od 3. večernic na Belo nedeljo (nedeljo po Veliki noči), sicer pa do 2. večernic Binkoštna nedelje.
- Pri bogoslužju se uporablja bela barva, razen če ni drugače določeno.
- orgle v velikonočnem času uporabljamo nadvse slovesno, bodisi za spremljavo petja ali kot solistični inštrument (preludiranje), seveda šele s Slavo med sv.mašo na vigilijo v soboto zvečer (pred velikonočno nedeljo)

VELIKONOČNO TRIDNEVJE

Velikonočno tridnevje sestavljajo:

- veliki četrtek, ki je posvečen spominu na zadnjo večerjo
- veliki petek, ki je posvečen spominu na Jezusovo križanje in smrt.
- velika sobota, ki je posvečena češčenju Jezusa v božjem grobu.

Z velikonočnim tridnevjem se končujeta veliki teden (zadnji teden pred veliko nočjo) in postni čas (obdobje od pepelnice do velike noči)

VELIKI ČETRTEK

Veliki četrtek je premakljiv krščanski praznik. Kristjani ga praznujejo na četrtek pred veliko nočjo. Veliki četrtek skupaj z velikim petkom in veliko soboto sestavlja velikonočno tridnevje. Na veliki četrtek pri dopoldanski maši škof posveti obredna olja: krstno olje, bolniško olje in sveto krizmo. Ta olja se pozneje med letom uporabljajo pri podeljevanju zakramentov krsta, birme, bolniškega maziljenja in duhovniškega posvečenja. Glavno vsebino praznika izraža večerna maša, ki je spomin na Jezusovo zadnjo večerjo. Ob ustreznem evangeljskem odlomku se kristjani spominjajo, da je Jezus v četrtek, preden je bil izdan, večerjal s svojimi učenci. Pri tej večerji je ustanovil zakrament evharistije in duhovniškega posvečenja, ter učence pozval, naj se ljubijo med seboj. V mašo je včasih vključen tudi obred umivanja nog (zlasti v nekaterih protestantskih Cerkvah, lahko pa tudi pri katoliški in pravoslavni maši).

VELIKI PETEK

Veliki pétek je premakljiv krščanski praznik. Praznuje se v petek pred veliko nočjo. Veliki petek skupaj z velikim četrtkom in veliko soboto sestavlja velikonočno tridnevje.

V petek pred praznikom pashe (judovske velike noči) je dal Poncij Pilat Jezusa mučiti in križati, zato je veliki petek posvečen spominu Jezusovega trpljenja in smrti. Tega se kristjani spominjajo zlasti ob molitvi križevega pota, ki opisuje dogodke od Pilatove obsodbe do Jezusove smrti. Veliki petek je edini dan v letu, ko večina krščanskih Cerkva ne obhaja svete maše - na ta dan je samo besedno bogoslužje brez evharistične daritve. Velik del besednega bogoslužja zavzemajo slovesne prošnje in čaščenje križa.

VELIKA SOBOTA

Velika sobota je premakljiv krščanski praznik. Praznuje se ga v soboto pred veliko nočjo. Velika sobota skupaj z velikim četrtkom in velikim petkom sestavlja velikonočno tridnevje. Velika sobota je za večino kristjanov dan čaščenja *Božjega groba*. V petek je Jezus Kristus umrl na križu, v soboto je mrtev ležal v grobu, v nedeljo (na veliko noč) pa je vstal od mrtvih. Zato se velika sobota zvečer nadaljuje z *velikonočno vigilijo* - obredom veselega pričakovanja vstajenja. Pomembna dela večernega bogoslužja sta *slavje luči* (luč simbolizira vstalega Kristusa) in vesela *aleluja* (hvalnica vstalemu Kristusu). Na veliko soboto poteka tudi več blagoslovov: blagoslov ognja, blagoslov vode in blagoslov velikonočnih jedi.

VELIKA NOČ

Velika noč (*Vuzem*) je najpomembnejši krščanski praznik. Kristjani na ta dan praznujejo Jezusovo vstajenje od mrtvih - na veliki petek so Jezusa Kristusa križali, tretji dan po tem, na nedeljo, pa je vstal od mrtvih. Velika noč je za kristjane praznik veselja in upanja; verujejo, da je Jezus s svojim vstajenjem premagal telesno in duhovno smrt ter za vse prinesel upanje, za kristjane pa upanje na vstajenje po smrti. Po tradiciji je na veliki petek zapovedan strogi post, na veliko soboto se blagoslovijo (pogovorno *žegnajo*) jedila, ki se potem zaužijejo za nedeljski zajtrk. Tudi v Sloveniji imajo določeno simboliko, suho meso simbolizira Kristusovo telo, rdeči pirhi so kaplje krvi, hren predstavlja žeblje, potica in ostala peciva pa trnjevo krono. Na velikonočno nedeljo so v Sloveniji v navadi vstajenjske procesije, na čelu katerih nosijo kip vstalega Kristusa. Praznik sam ima korenine v judovstvu, pa tudi v starih poganskih navadah, ko so praznovali prihod pomladi. V Sloveniji prazniku rečejo tudi vuzem. Zgodnje kristjane so krščevali na predvečer velike noči in tudi danes odrasle osebe običajno krščujejo na ta praznik. Ker je Kristus vstal iz kamnitega groba podobno, kakor pišče pride iz jajca, in ker tudi krst pomeni vstop v novo življenje, je jajce znamenje Kristusovega vstajenja in hkrati tudi krsta. Izmenjavanje velikonočnih jajc oziroma pirhov izhaja že iz starih poganskih navad, denimo čaščenja boginje Eostre. Jajca predstavljajo ljubezen in prijateljstvo, pa tudi celotno stvarstvo kot kozmično jajce.

VELIKONOČNE JEDI

Poleg tradicionalnih in nam poznanih jedi na Veliko noč, šunke,pirhov, hrena in potice, so tudi druge jedi, ki pridejo v poštev za velikonočno slavlje. Tudi te so že postale tradicionalne. Najstarejša slovenska velikonočna jed je aleluja. Ta velikonočna jed je tudi spomin na lakoto, ki je vladala na Kranjskem 1529.

še nekaj tradicionalnih velikonočnih jedi:

- ❖ čebulni kruh
- ❖ jabolčna potica z rozinami
- ❖ jegnječja juha
- ❖ potice (lešnikova, makova, orehova, medena)
- ❖ velikonočni pražen krompir
- ❖ velikonočni jabolčni hren,
- ❖ in mnoge druge

VELIKONOČNI PONEDELJEK

Kristjani se na velikonočni ponedeljek, dan po prazniku velike noči, spominjajo Jezusovega prikazovanja njegovima učencema na poti v Emavs. V spomin na ta dogodek kristjani ta dan obiščejo svoje bližnje in se z njimi veselijo novice o Kristusovem vstajenju. Velikonočni ponedeljek je v Sloveniji tudi dela prost dan.